БЕОГРАД

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.

Уредништво и Администрација Кн. Михаила, 46/1
Рукописе слати уреднику Крунска 71.

Уредник:
ВЕРА ЈОВАНОВИЋ

Београд, 1. априла 1927.
БРОЈ 5. — ГОДИНА VIII.

Власник за А. Ж. П.:
МИЛИЦА ДЕДИЈЕР

Излази 1. и 15. у месецу. — Годишња претплата 48 динара. — Примерак 2 динара.

ЖЕНЕ СВИЈУ НАРОДА УЈЕДИНИТЕ СЕ

Иста, крупна, црна, слова нижу се по ступцима свију светских листова. Њихове црне ниске играју пред очима забринутих грађанки и грађана Југославије изазивајући мучна осећања и тешке успомене из 1914 год., за време аустриског ултиматума. Црне крилатице, са етикетом „Агенција Хавас', Париз, Лондон, Рим, прелећу Европом и узнемиравају мирне, радне масе народа.

Ко то ремети мир раднога света? Одакле се пушташу онеспокојавајуће вести о рату? Где су конспиратори завере против крваво стеченога мира? Чији су то животи у опасности, па се звони на узбуну?

Пробуђена, национална, свест народа на истоку замахнула је да забоде нож у срце европском капиталиизму у Азији. Помућено здраво суђење европских капиталиста тражи препадом нове оријентације у Европи.

У државама где је велика социјална беда и неправда, диктатори њихови, пошто су погазили устав и законе своје земље, мисле да ће зла свога народа отклонити, ако погазе права народа, уопште, и закораче у туђе границе.

Болесна машта империјалиста понова почиње старим махинацијама на Балкану. Опет се стварају и кују, по преживелој методи, „обручи" око балканских земаља, првенствено око Југославије.

Али се забораваља на историју, која код занесених диктатора ништа не значи, да се само права линија, тешко кида, а сваки обруч има, макар и једно, слабо место. И ми верујемо да ће позната присебност нашега народа, његово хладно схватање у најтежим тренутцима, његово чувено стрпљење нагристи и раскидати и овај обруч, као и оне из прошлости.

Нека се никад не смеће с ума да је малена предратна, Србија својим радом, здравим мишицама, јаким живцима, нечувеним стрпљењем и зрелом памећу раскинула обруч турскога империјализма, тако, да је он, и побеђен, и постиђен одмилио у Азију, остављајући у Европи само свој реп. тамо где му је некад била глава. А, већ, делови аустриског обруча још су у вртоглавици од снажног ударца српбијанске правде.

По некадашњем начину почињу се опет из Европе бацати варнице на Балкан, измучени Балкан непрекидним ратовима, растрзан незајажљивим апетитом европскога империјализма.

Оно што је у овим приликама најжалоснije јесте вечита заблуда балканских земаља, које никад не схватају где су њихови прави интереси, заједничка срећа и општа опасност. Јер, у страшном, европском, рату најстрашнија епизода јесте борба између бугарског и српског народа; два братска народа, исте вере, језика и обичаја, два дела једне природне и етничке целине, загазила су „у крв до колена", забадајући бајонете едни другима у груди; да одатле за себе узму само један ореол славе, или сенку пораза, што ће им и даље, бити иста брана, остављајући силнима богати пљен и наду на могућност поновног, међусобног, клања српскога и бугарскога народа.

Српске и бугарске жене, невине жртве неразумног схватања и погрешне политике, тужни сведоци братоубилачке мржње и освете, време је да изађу из своје резерве Кирил Христов, бугарски песник, дао нам је преко свога песничкога искушења, бола и покајања мир за то. У речима великога песника има увек нечег пророчког.

У Југославији има једно, тужно, празно место. Нема сумње чије је оно: ту има да седне Бугарска. Тек ће онда завладати хармонија у њој, мир на Балкану. Неће у будућности бити границе између Југославије и Бугарске. На женама српским и бугарским је да не допусте да се та граница избрише крвљу њихових мужева и синова. На њима је да преко тога великога јаза пуног мржње и погрешака из прошлости, преведу своје људе материнском љубављу.

Ми тражимо од нашег „Народног Женског Савеза" да преузме хитну, искрену, живу, акцију у томе правцу. Јер срећа бугарског народа лежи у срећи српскога народа, пораз бугарскога народа у садашњости је пораз српскога народа у будућности.

Молимо жене, посланике, свију држава, да у својим парламентима подигну свој глас, и осуде све оне које данас, из било каквих разлога, угрожавају мир и ремете спокојство мирних, радних, народних маса.

Постоји Интернационала Жена са девизом: Жене свију народа уједините се за мир, срећу и спас целога човечанства.

Европу понова захвата ратна нервоза. Једна од првих, и најважнијих тачака „Интернационалног Женског Савеза" јесте пацифизам. Нека Интернационални Женски Савез не испушта из вида данашње прилике у Европи. Нека се користи искуством још једне Интернационале светске чија је девиза била: радници свију земаља уједините се. Али је она у једном тешком судбоносном моменту за цео свет застала збуњена, изневерила своју девизу, и пропустила да спречи страшан европски рат. Она је критичну ситуацију Европе предала у руке онима, који су је под лозинком „народи свију земаља уједините се", повела у међусобно клање, беду и јад.

Леди Абердеен, понова прелећу Европом телеграми, који сеју раздор међу народима и наговештавају рат. Звоните на узбуну! Баца се ватра на Балкан! Он ће је вратити у лице Европи и њеној цивилизацији, која треба да буде пропагатор мира!

Позовите под заставу Црвеног Крста жене целога света и организујте један налет противу неправде и незајажљивих апетита империјализма.

Београд. **Милева Петровић.**

Зашто треба да муж и жена буду равноправни

Велико социјално и етичко значење породице данас се опћенито признаје. Њена је важност у томе, што она негоистичном љубави веже све своје чланове, па је по томе, расадиште хуманих осјећаја, који се из тога уског круга преносе у читаво друштво и чине да се и оно хуманизира. У другим друштвеним јединицама суделује човјек само с једним дијелом свога бића, у породици може он да наће хране за све стране своје природе. Само овдје може он заправо да живи као потпун човјек. И најпримитивнијим инстинктима и најидеалнијим осјећајима задовољава породица. Породица је један мали свијет за себе, који све снаге човјека ставља у гибање. У породици може да се истакне највећа специфичност својстава појединих чланова, а да ипак не нестане међусобног разумијевања и осјећаја. У породици каква она може да буде прате се са симпатијом и на око чудновата и парадоксна својства појединаца, јер се она проматрају у вези са читавом природом свакога појединога члана, па се стога и са разумијевањем сусрећу.

С друге стране могло би се рећи да породица ради своје омеђености и ради свога на традицијама основаног живота лако доводи до тога, да у њој настане неки мир, који убија, јер не допушта да нови утјецаји, нове снаге освјеже дух саграђен на атавизму. Она да тако спречава, да појединац развије све стране своје психичности, па се често догоди, да се многи другдје више цијене него у властитом дому.

Ти приговори могу доиста да се гдјекада ставе и то онда кад се породица изолира од свакога већега друштва, приватнога или од државе. Из тих већих свјетова треба да долазе нове струје, које имају да растјерају нечисти зрак, који настаје у тако уз мљеној, омеђеној цјелини.

Преко свих тешкоћа пријећи ће она породица у којој буде сваки члан заузимао оно мјесто које га иде и у којој сваки њен члан своју специфичну дужност потпуно изврши. Само таква породица биће права социална и етичка вреднота.

До којега ће се ступња савршенства развити породица овиси у првом реду од родитеља или још тачније о односу између мужа и жене. Ако је тај такав какав је однос између онога, који слуша и онога који заповиједа, онога који намеће и онога који прима долази један свакако у положај, који не доликује човјеку, а то јест да буде од другога употребљен као средство. У томе случају занемарени дио једне цјелине само да помаже другоме да дође до своје потпуне еволуције, док он сам мора да подноси, да увијек остане на мртвој точки, да се њиједна од његових способности потпуно не развије, Тај подређени положај дјелује осетно на свакога тко се у њему налази био то мушкарац, што се много рјеђе догађа или била то жена.

У нашим приликама много је то чешће жена, она редовно улази у брак још млада, кад је многа страна њених психичних способности још неразвијена. Доба зрелости, кад се до кулминације има развити све њене способности проживљава она у браку, који је редовно такав да о њој самој, о њеноме нутарњему животу нитко, ни она сама не води право рачуна. Снагом јачега и егоистичнијега навикнута да се брине само за друге, жена заборавља, да се брине за себе, занемари изградњу своје личности па по томе постаје неинтересантна самој себи, сувишна своме мужу и непотребна за душевни развитак своје дјеце.

Док је друштвени поредак такав да се женином најважнијом задаћом сматра да ради за породицу дотле јој се мора омогућити ако се хоће да тој својој задаћи потпуно удовољи, да у томе своме раду заузме оно место које ће јој омогућити, да јој тај посао буде не само посао него и средство, да потпуно развије своје способности. То је могуће једино у браку, који је основан на равноправности у којему су муж и жена потпуни другови, у којему никада једно другог не искоришћује само за себе. У вечној подређености не развијају се психичне снаге, не откривају се способности. У непрестаном затомљивању самога себе развија се химба, лицемерство и лаж. Ако схватимо како је за одрасла човека ненаравно да му се ускраћује иницијатива у властитом раду, што је први увјет личној слободи, разумјет ћемо зашто је баш породица тако често испуњена ситним и великим лажима. На њима саграђена често се руши и прије него што је и потпуно саграђена, јер из лажи не може да настане ништа друго него опет лаж.

Смисао и лепоту браку даје само другарски однос између мужа и жене. Такав брак неће ни мужа ни жену спречавати у њиховоме развитку.

У таквоме браку неће се жена, како то редовно бива, посве изгубити, већ ће она остати за себе изграђен индивидуум Такве ће жене уз своју породицуимати интересе, који су у вези са њом самом а настојећи да им удовољи, предазит ће она из оквира своје породице и у друге сфере социјалног живота и тиме припомоћи томе, да из обиља вањског живота уђе у њену породицу она свежина, која јој је потребна, да се атмосфера у њој прочисти.

Као што не испуњава своје место у великој друштвеној заједници она породица која се затвара и одијељује од свега што не спада у њен уски круг, па било то јаче и вриједније од ње, тако не може ни свој дужност према породици да испуни она мати, која према идеалима наших прабаба и прадедова, који нису познавали комплицираних односнаја данашњега друштва, не прелази свога кућнога прага, не гледа друго него што се у њој збива. Живући у браку, у којем ће се моћи свестрано развити, жена ће схватити да је и њена кућа тек једна грана једне велике цјелине, с којом је она уско срасла, која непрестано својим видљивим и невидљивим силама, једнако на њену породицу утјече затварала она очи пред тим фактом или не.

Загреб. **Мира Водварић-Кочонда.**

Политички преглед

Спољна политика

Наш сукоб с Италијом на путу је да се изравна благодарећи нашој хладнокрвности и правилном схватању ситуације од стране јавног мишљења Европе.

Италијанска империјалистичка диктатура угрожаваће стално мир на Балкану. Њени многобројни уговори и споразуми са различитим тенденцијама и тајним клаузулама са извесним државама, а за који дан и са Мађарском, ако нису опасни као тирански пакт или енглеско-талијански споразум о Абисинији, представљају италијански империјализам и непоштовање, да не кажемо, презирање

2426/27

Друштва Народа. Оваква политика показује велику моралну кризу фашизма, јер тражи у спољној политици успех, да би се унутра у Италији спровела најгора диктатура и убила демократија.

У очима светске демократије наша земља је изашла из ове кризе као победилац, а то је морална добит и сигурност за мир.

Ма како енглески империализам и талијански фашизам имали и тренутне победе — обоје су осуђени на пропаст. Друга четврт XX. века ослободиће свет од те мóре. Ревизија итало-албанског пакта се јасно намеће. Наша влада мора тражити сигурне гаранције да се могуће чарке или вешто удешене побуне у Албанији не изврћу у повод, да нас Италија опет сумњичи пред светом као неке бунтовнике, и ако смо ми све учинили, да имамо пријатељске односе са Италијом.

Тирански пакт има да дође пред Друштво Народа на проучавање. Чланови њени треба да се изјасне, је ли Албанија још самостална држава или не; и ако је самостална, какав протекторат треба да има од Италије кад је Друштво Народа позвано да би над миром и безбедношћу целог света?

Најзад Друштво Народа треба да проучи и расправља о свима уговорима још пре регистровања. Ова киша од уговора међу државама убија углед, веру у моћ Друштва Народа и чини да се државе, особито мале, налазе у сталној стрепњи од великих; а то омета прогрес материјални и културни.

Ми смо у једном ранијем чланку указали на тактику италијанске политике према нашој земљи — тактику која има за циљ да нашу земљу усами. Последњи догађаји показали су да нисмо усамљени, ма да су Бугари поновили приче из 1915 године о Македонији, сравњујући данашњу Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца са Србијом из петнаесте године. Мађарска је послала Бетлена у Рим, а Румунија за мало да није послала владара.

Изјаве Русије, Пољске, Чехословачке, а нарочито Немачке и Француске показале су да Енглеска увиди где је правда. Италијански покушај је пропао и осрамотио Италију за увек. Наша земља, која се 1919 год. изјаснила за независну Албанију и одбила сваку комбинацију која би угрожавала независност њену, остаће на томе гледишту. Европа ће увидети да улажење Италије на Балкан, а циљ је Цариград, оживљава источну Аустро-Угарске и могућност рата.

Други проблем који заним светску дипломацију је Кулицов предлог о смањивању поморског наоружања.

Амбасадорска конференција решила је да се укине војна контрола у Мађарској. Мала Антанта је поставила услове, а Француска је онда дала свој пристанак.

Остаје још да се донесе одлука о укидању војне контроле у Бугарској, па да поверујемо, да је мирољубивост завладала светом!

Кантонске трупе, нанеле су много штете Нанкину и побиле много странаца. Британске и америчке крстарице бомбардовале су Нанкин после дрског одговора кантонске владе.

Речи Министра Перића, да ће наша земља с радошћу поздравити дан обнове односа са Русијом, примљене су у Русији врло добро. Орган Совјетске владе наглашава, да је наша држава у спољној политици имати у Русији један нов ослонац од помоћи; а сумња и страх од комун. пропаганде унутра немају места.

Пољска је склопила уговор о пријатељству са нашом државом.

К. Јовичић.

Унутрашња политика

Спољашњи догађаји изванредно су дејствовали на наше унутрашње прилике. Сви, без разлике политичког убеђења, ступиће као један у одбрану части и слободе своје земље и потврдиће, да је Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца чврстна и сложнија него што су наши непријатељи мислили. Истина је, да су непријатељи наше Краљевине припремали терен да нас ослабе и унутра шапљући разне летке противу једног дела нашега народа, али су њима и осталимровењима постигли супротно.

Изјаве г. Радића пред полазак на Сушак и на другим зборовима да смо једно спољ, дају наде да политичка схватања не иду преко државне целине — а то је срећа. Тежина и сложеност питања спољне политике показали су неопходност одбора за спољне послове. Више но икад истиче се, да спољна политика, од које зависи судбина државе и народа, не може бити поверена само једном човеку ма како високе интелигенције био и ма какве културе био; па ни једној странци, ма била у већини. Одбор за спољне послове био би израз читавог народа, кад би имао представнике свију странака.

Народна Скупштина одлучила је, на предлог председника народне скупштине, да се дискусија буџета заврши 10 априла, да говорници у име групе могу говорити пун сат о сваком буџетском одељку.

Демократска Заједница стоји на гледишту, да председник парламента није разделио преостатак дана буџетске дискусије по разделима као то наређује пословник, већ по говорницима.

Већина је примила председников предлог. Министарски Савет држи да ће дискусија о државном буџету бити завршена можда још 31. марта.

Влада је предузела одлучне мере за штедњу. Надамо се, да ће се тај принцип протегнути и на оне који предлажу и одлучују ради примера.

К. Јовичић.

За и против.

На често смо са феминизмом, његовом актуелности, и његовим програмом, кога су пробуђене жене — као што дивно каже Д-р Ксенија Атанасијевић — испуниле „високо човечним циљевима“. На чисто смо с њиме ми, који гледамо широким погледима данашњицу а још ширим и дубљим на будућност својих домова, Нације и Човечанства, — ми сви, без обзира на спол, на године, на звање или положај, и оштро упиремо на сварност оваку каква јест а каква би требала да постане.

Понављам, без обзира на спол, јер нам се свакодневно пружа прилика да се уверимо како о феминизму — као и о сваком проблему — постоје разна мишљења и два оштро наглашена схватања од стране и жена и мушкараца: за и против феминизма

За, дакле, за човечност, за достојанство једнаке, за вишу и свестранију просвету и заштиту, једнакост пред законом и при грађењу закона; за принципе готово религиозно-строге и праведне, али Христовски надахнуте љубављу, опредељују се и човек и жена према квантитету моћи схватања и квалитету етичких елемената од којих је састављен, сложен или изграђен њиховo властито *ја*.

Док неки млади човек, строго васпитан а нежно вољен изјављује: „ја бих вама, мајке, и ви све мучените, пре него Богу подигао храм, из чисте љубави и поштовања, јер ради свега што је мени и за мене учинила моја мајка, научио сам да поштујем сваку жену, сваку мајку; дотле нека несвесна жена, девојка, или мушкарац образован па и просечни, игнорирају, чак и исмевају феминизам толико да изазивају сажаљење. Ово супротстављање је чиста немарност — да не кажем оскудица способности — да се појединац потруди у озбиљном размишљању о узроцима и идејној садржини феминизма.

И ако је — бар говорећи о нама — процеинат жена, противница феминизма релативно мањи од мушкараца противника, — једноставно и природно што га жене и воде — ипак је симптоматична појава да професионални и егоизмом не заражени мушкарци, а нарочито из редова омладине радо прихваћају идеје феминизма, те га сматрају једноставном концепцијом лепог, доброг и корисног.

— Није искључено да међу феминистима има и взријација у мотивима који их гоне у редове жена, као: рачун, нозо поље рада, и т. д., али је свакако за нас угодна, а за противнице феминизма поразна чињеница да се број феминиста повећава, али њих претиче на њиховом властитом терену.

Наглашујући ова два схватања која су се што где укрстила у време наглих преокрета по свршетку Светског Рата, константно је да ће се она укрштати и на даље, за још дуго времена, не толико међу сподовима колико међу алтруистичким и одушевљеним за бољи поредак, с једне, и егоистичним, несвесним елементима с друге стране. Ово укрштање изазива безузетно два моћна фактора које сее уверене феминисткиње и феминисти морају пронаћи, а то су: кадар апостола и материјална средства за пропаганду. Ова се нипошто не сме ограничити на зборове, конференције и акта, него се бацити на смишљен, позитиван рад у масама, од кога појединци као и заједнице морају имати неоспорне користи. — Са ова два фактора дају се феминистичке идеје пресађивати и тамо, где су запарложене и у чкаљ обрасле моћи схватања, и где преовлађује индолеицција за сваку идејну акцију.

Апстрахирајући политичке прилике, економске несређености, парламентарне травиције, доколице законодавца, као и бескорисна партиска надмудривања, или и критикујући их, — треба, из најчистијих побуда неговати и ширити феминизам, јер он то заслужује са својом достојанственом и озбиљном садржином, са вечном клицом материнства и непресушним изворoм љубави према породици и бризи за будућност и судбину наратшаја. Феминизам спада међу велика питања, од чијег правилног решења његових захтева и постигнућа далекосежних идеала за којим иде, може се омогућити равнотежа и склад међу народима и расама, међу сподовима и индивидуама, у свима односима који су често пута замршени због најнезнатнијих разлога, а које *исцшски* несебична душа половине човечанства може и хоће парализати.

Сарајево. **Јела В. Остојић.**

Материнско Удружење у Сарајеву

Дисидент Народног Женског Савеза, ово хумано и вредно удружење, одржало је 20. марта своју редовну главну скупштину, која је трајала око пуна четири сата. Прочитани су извештаји са скупштине и обилним радом. Сиромашне жене, породиље, дојенчад, деца без родитеља налазили су помоћи и уторишта, заклона, одеће и хране код Материнског Удружења. Све је то лепо, красно и похвално, да се извештају не би могло ништа приговорити, да није у њему било момената у којима је стари одбор доносио одлуке, за које није био компетентан он, него скупштина свих чланова организације.

На питање председнице госпође Перце Симић „прима ли се извештај“ — устала је госпођа Јов. Чубриловић, и одмјерен, својственим јој тоном почела критиковати онај део извештаја који говори о иступању Материнског Удружења из Народног Женског Савеза и приступању у Народну Женску Заједницу. Њена стварна критика пробудила је духове и настао лом и бука једног дела чланица које је водила г-ђа Симић; хтела је одузети реч г-ђи Чубриловић; хтело се забашурити и ставити даску пред очи свесним чланицама, које разумију значај импозантне организације каква је Народни Женски Савез, и ставити их пред готову чињеницу без икакве одговорности оних који су такве одлуке доносили по личним схватањима.

Дебата се жучно водила у галами и надвикивању, и ко зна докле би, да време није одмицало, те је једна чланица ставила предлог да се извештај „прими с резервом у погледу пасуса, у коме се говори о иступању Материнског Удружења из Народног Женског Савеза и приступању у Народној Женској Заједници“ и да се за предлог гласа.

Ово је извршено; са већином гласова предлог је примљен.

У непрекидној галами извршено је бирање новог одбора, коме је сада председница Др. Катица Јакшић-Радулашки, лекар. Она је прва оснивачица и организаторка Материнског Удружења, а њена заменица г-ђа Теодора Шушљић, управна чланица Женског Покрета.

Код евентуалија предлаже г-ђа Др. М. Живановић да се што пре сазове ванредна скупштина, на којој се спорно питање има претрести и корегирати према захтевима чланица. Скупштина предлог прима.

На концу је изражено признање старом одбору и председници г-ђи П. Симић које су уложиле доста труда да Материнско Удружење даде лепе резултате рада и пожртвовања.

Новом одбору и његовој председници г-ђи Др. Јакшић-Радулашки желимо успешан завршетак ове пословне године; желимо напредак Материнском Удружењу, али се свакако надамо да ће оно не заобилазним путевима него равно поћи своме циљу: да у заједници са свима женама наше велике Отаџбине служи за пример рада и пожртвовања, а та наша заједница је понос Српкиња, Хрватица и Словенки: Народни Женски Савез.

Ј. О.

Учитељице за своја права

Године 1920 Организација Учитељица и Забавиља обратила се молбом Г. Министру Просвете, да на основу принципа једнакости рада, а девизе: за једнаке дужности, једнака и права — постави за управитељице женских основних школа учитељице; као и да надзорништво над основним школама добије и учитељица.

Г. Министар је усвојио ову молбу и све београдске жен. школе добиле управитељице а једина у то доба упр. вежбаонице Жен. Учит. Школе у Београду, постављена је за надзорницу женских школа, коју је дужност вршила све до септембра 1924 год, када је пензионисана.

И ако овај акт није био у опреци са зак. о осн. школама, јер је било у предратној Краљевини случајева, да учитељица у четвороразредној сеоској основној школи врши дужност и управитељице, а члан 63 зак. о осн. шк. гласи: председник наставничког већа је управитељ (управитељка)... опет се ово питање у 1922 г. према гледиштима појединих фактора, сваке године покретало, те су управитељице делимично суспендоване, па враћане а најзад је укинуто и надзорништво и управитељство по осн. школама и само је у Вежбаници задржана управитељица. Међутим ово је важило само за престоницу, по разним крајевима Краљевине управитељице се ипак задржавају и по где где и даље постављају. Новим Законом о осн. школама који ће кроз кратко време изићи пред Народну Скупштину, даје се учитељици право, да може бити учитељица, само у закону предвиђеним случајевима, а да би учитељица могла бити постављена и за надзорницу нема ни помена.

Како се овај закон спрема за будућност а живимо у доба, када се у целом свету даје равноправност жени, па и у нашој Краљевини се не уступа у том погледу, јер имамо и женских лекара, архитекта, адвоката, доцента Универзитета, професора и др., само се учитељици спори право, које је уживала од 1920—1925 год. а новим Законом се предвиђа тек у изузетним случајевима, да и она може напредовати.

Организација Учитељица и Забавиља тражи од Министра Просвете, да се у нови Закон унесе допуна, да и учитељица може добити оба положаја без ограничења и да се унесе поред речи надзорник реч надзорница; управитељ — управитељица, да се не би и у будуће дешавала тумачења, као што је било на учит. збору у Београду по предмету збацивања управитеља: да се ти положаји односе само на учитеље, позивајући се на Закон у коме су биле само речи мушког рода, управитељ, надзорник.

Организација Учитељица и Забавиља учинила је потребне кораке на надлежном месту и добила обећање да ће се у питању управитељица изићи у сусрет оправданим захтевима, али у питању надзорница обећање није било тако одређено.

Брандес о женском питању

Георг Брандес, дански писац светског гласа, један од ретких универзалних духова, посветио је још у младим годинама велику пажњу женском питању. Он је 1869. године превео на дански језик Џона Стуарта Мила славно дело „Подређени положај жене“ и тим је преводом постао зачетником модерног женског покрета у Данској. Познато је, да је Мил један од првих мислилаца, који су се заложили за грађанска, друштвена и политичка права жене. У сад поменутом му делу захтева он потпуно изједначење женских са мушкима на свима пољима људског живота.

У својој аутобиографији* прича нам Брандес, како га је један несретан брак који је имао прилике упознати, навео, да размишља о животу и подвргава критици односе, које је дотле са поверењем и олако узимао. — Можда неће бити без интереса ово место у изводу цитирати:

„Отмена кућа. Муж у младости био, леп, нерадан, мало талентован, жесток. Жена удата и сувише млада и полно потпуно необавештена не пристаје уз њега, који је својом лакомисленошћу навукао себи болест, коју треба лечити и која га чини одвратним. Она жели раскид, он му се противи, да не би изазвао јаван скандал.

„И тако сам“ — пише Брандес — „још као млад човек примио силан утисак о

* У немачком преводу изашла у Дрездн код Karl Reissner-a.

беди модерног присилног брака. Као кроз пукотину на глаткој површини друштва бацио сам поглед у понор свију ужаса. У једној несрећи слутио сам несрећу стотине хиљада и осећао сам се позваним да ово зло назовем правим именом и по мојој снази да га спречавам да се шири.

„Са очију ми је спала копрена. Под лицемерским видом љубави скривала се међусобна мржња и одвратност. Код парова у вишим сталежима засењавао је спољашњи сјај лаковерне. Али ко је оштрије гледао, могао је опазити, како се зло успело до врхова друштва.

„Пружити помоћи није било лако, јер су наслеђене и стечене болести, глупост, поквареност, грубост и злоћа биле једном ту. Али друштвене институције требале су бити такве, да ове разорне силе парализу, а не да им што више простора даду — осигуравајући им жртву.

„Положај жене везане противу своје воље био је недостојан, често очајан. Јер она је као мати могла бити погођена на месту, које ју је највећма болело. Један једини несрећан брак ми је као откровење показао, шта је брак значио у безброј случајева, колико је зависан женин положај.

„Али да је жена у модерном друштву била подјармљена, да је половина људског рода законом била потиснута, одавало је, да је право, које је у друштву постојало, у опште било жалосно. У односу између силних и слабих, богатих и сиротих морало је бити исто неприкладно стање, као и међу мужем и женом.

„Моје су се мисли дубоко укључиле у хвањени друштвени поредак и оне су са увек мањим чућењем и већим немиром наилазиле свуда на шупљину“.

Д-р Ј. П.

Сарадња жена при Лиги Народа

Сер Остен Чемберлен употребио је поново пре неколико дана сав свој утицај да би се усвојио предлог за именовање жена у нарочитим секцијама при Лиги Народа, за које би оне имале специјалне способности. Он је нарочито истакао потребу да се именује жена као члан „Одбора за Здравље“ које има у исто време да решава и сва хумана питања.

Др. Бенеш је потпомогао предлог и од Савета се очекује издавање инструкција Секретаријату да наимену је жене, где год буде било могуће, као чланове у секцијама за здравствена питања.

М. Б.

Прилажите за фонд листа.

Жена на истоку Совјетске Уније

„Prager Presse“ у броју од 3. II. т. г. објављује чланак под горњим насловом од свога сталног московског дописника И. Е. Шрема. Уверена да ће тема интересовати и наше читатељице, доносимо га у преводу.

Законодавство и пракса Совјетске Уније веома су наклоњени женама, наравно у колико то допуштају тамошње прилике. Труде се да ослободе жене свих предрасуда ранијих времена, неадашњег законодавства, јавног мишљења, вере и обичаја. У европској Русији успеси су прилично очевидни. Томе је много допринело оснивање разних домова за мајке и раденице, равноправност жене у свима позивима, како у фабрици тако и у надлештвима, издавање многобројних наредаба по којима се жена изједначава са мушкарцем, законодавство о заштити радница, о браку, олакшице за време трудноће и порођаја. Али још јаче се осећа нови ред тамо, где је до сада владао патријархални живот, дакле у провинцији и нарочито тамо, где је патријархални систем подржавао верске и моралне обичаје т. ј. на истоку, у неправославним покрајинама, међу мухамеданцима.

На истоку Совјетске Уније станују многи народи, код којих је до пре кратког времена па и данас, жена била прави роб, без права на својину, и без друштвених и јавних права. Агитација Совјета продрла је у те крајеве, и не ослања се само на масе, које су биле влади врло далеко, него и на жене. Већ сама та околност, да се жена данас креће у чисто мухамеданској средини са непокривеним лицем, да учествује на изборима са совјете, да сарађује у јавним институцијама, с обзиром на источно схватање о жени није само важан, већ револуционарап преокрет. Овоме је много припомогло и то, што је турска национална влада у Малој Азији извршила исто тако еманципацију жене од старих предрасуда. Али савладати на стотине и стотине година застарелe предрасуде и обичаје није био лак посао, и треба га сматрати као истински добитак, и ако је у ствари релативан. Нове погледе о жени и њеној улози у приватном и јавном животу постепено више оне жене са запада или са истока Совјетске републике, које су имале прилике да се ма где у централи баве сличним послом, па чак су им често ти послови постали и циљ живота. Јавност у Совјетској Унији веома подупире те тежње, јер она гледа у њима двоје: револуционарну победу досадашњих прилика и метода, да се економски искористе до зад неупотребљене женске снаге. Ово ширење европеизма и међу женама на истоку, највише потпомаже рад у различитим радничким и сељачким клубовима, који се оснивају постепено свуда, где се наће јаван функционер или јавна функционерка, који су вољни да приме посао организовања.

Овде ћу дати преглед, како је организован рад међу женама, нарочито оснивање клубова, у појединим деловима Совјетског истока, какав успех је био постигнут и шта је циљ рада.

У Асербејџану (јужни Кавказ) основан је први Женски Клуб год. 1920., по имену револуционара Али Бајрама. У почетку приступило је Клубу само 100 жена, татарка из Асербејџана. При крају год. 1926 Клуб је имао 1600 чланица. Његов рад није примењен само у Баку, главноме граду Асербејџана, него и у целој покрајини, где су основана и два нова Клуба. У тим клубовима су школе за ликвидацију аналфабетизма, политичке, т. ј. комунистичке школе, курсеви за опште васпитање, и курсеви у којима се спремају младе татарке и туркиње за педагошки рад на селу. Основали су школу за бабице, која је бројала у последње време 86 ученица, што је веома висок број. Клуб има и курсеве за балет, позоришне представе, свирање и певање, и т. д. Поред политичких предавања одржавају се и предавања о хигијени, полним болестима, дечјим болестима, васпитању деце и т. д. До пре кратког времена је било велико позориште без глумица, и женске улоге глумили су мушкарци, а данас је савладана и та предрасуда и драмски кружиһ Женског Клуба дао је и глумице.

Много гора је била у почетку ситуација у Туркестану, где је општи развитак становништва далеко нижи, но што је то случај у Асербејџану. Патријархални начин живота је дубоко укорењен. Ту је био основан Женски Клуб 1925 г. Већ при крају прве године рада, овај Клуб је извршио врло много измена, као и Бајрамов Клуб. Успоставио је везу између градова и појединих села, тако да сељанке, долазећи у варош, сматрају Клуб за своје средиште и ту се састају са све ствари. Клуб има три одељка: културни, радни и економски. Поред тога издржава саветодавницу за дечје болести, за мајке, амбуланту и дечје забавиште. Жене Туркестанке, које су се образовале у Клубу, посећују са лекарима, болничаркама села, посећи лекове и организују лекарску помоћ. Тиме придобијају поверење становништва, врше пропаганду међу сељанкама, придобијају их за нови начин живота па и за нови режим. Лекари одржавају популарна предавања о разним болестима, и раздају лекове по ниским ценама. Кроз Клубску амбуланту пролази просечно дневно 60 жена. Клуб има исто тако и одељење за ликвидацију аналфабетизма, за васпитање и гинеколошко одељење. Приређују се и практични курсеви за уређење башта, за ткање, за поправљање ципела и т. д. Веома леп пример дало је једно племе у Амолинску, које броји 1600 породица. Ту је у току једне године више стотина жена научило писати и читати, а затим су саме основале Женски Клуб, са широким делокругом рада. Наравно да се овакве појаве не могу генерализати, али их ипак можемо забележити неколико десетина.

На врло тешке услове за рад су наишле борци за женски покрет у републици Буртјатово. Становништво је још у већини номадско. Рад жена је тек почео у години 1926. У току прве године се подигао процент писмености међу женама од 1 на 7, а међу девојкама од 7 на 20. Овде рад напредује упоште врло полако и ограничен је на најпримитивније просвећивање преко скупова и забава.

У Дагестану на Касписком мору постоји Женски Клуб већ више година. Има 150 чланица, од којих су више од половине чиновнице тамошњих совјетских области. Клуб има саветодавницу за мајке, забавиште за децу, организује покрете жена у провинцијама, поучава их ткању ћилимова, пољопривреди и т. д. И овде највеће успеха има просвећивање хигијене, које вршe лекари.

Много тешкоћа има просветни рад у Киргистану. Ово није само због разноликe националности становништва, и разлике у њиховом благостању, или због малог броја вароши, већ због нарочито ниског културног нивоа и неписмености. До сада су постигнути резултати незнатни. Просвећивање се састоји у томе, да су жене организовале путујуће агитационе колоне, које имају за задатак да утичу на жене да напусте старе обичаје и да се заинтересују за јавне послове. Овај посао је веома тежак, али ипак није без изгледа на успех, јер су киргиске жене веома даровите и веома љубопитљиве, што иде у прилог новим апостолима. У тој покрајини већ сада постоји око 40 станица за раденице, неколико Женских Клубова, лекарске консултације за жене и т. д. Кад киргиске жене једном схвате нову науку, ништа их више не задржава, већ и саме предузимају пут на десетину километара да присуствују предавањима или седницама, за коју су благовремено сазнали да ће се одржати.

Изванредно важно место у Женским Клубовима у Средњој Азији заузима Женски Клуб у Ташкенту. Ово је међу најстаријима и пошто му је средиште у месту са стотину хиљада становника, има највећи реноме и најбоље је опремљен. Али и овде је почетак био веома тежак, јер је велики број становника муслиманске вере, и предрасуде су имале у почетку јаку улогу. У почетку су у Клуб долазиле само четири домаћице, а данас има преко 500 чланица, а разна приређивања у Клубу посећује преко хиљаде жена. Највећи број жена припада Узбекима, мањи Татарима, а остале, око 120 припадају најразличитијим азиским пле-

Српска игра и песма као мотив уметничког плеса*

Било је то пре шеснаест година када је госпођа Мага Магазиновић, удружена са д-р. Зором Прицом, после студија у Немачкој, први пут иступила са својом новином смелога босоножја пред претежно необавештену, неповерљиву, донекле и запрепашћену публику предратнога Београда. Кажем необавештену публику, јер могли су се онда на прсте избројати они који су знали шта та новина значи за телесно и душевно здравље, за лепоту и културисање тела, за развијање и неговање естетичких осећаја, за подизање расположења и животне радости, — у кратко шта она пружа у васпитном и уметничком смислу. Већина публике је, напротив, у овој новотарији видела нешто непристојно и неозбиљно, а мајке су, брзо много, истицале још један свој против разлог: онај наш вечити страх од назеба. Због школе г-ђе Магазиновић водила се борба у кући између родитеља и деце, у јавности између обавештених и необавештених. Старија генерација заузимала је доста енергичан став према тој „опасности“ која је претила да заведе и поведе на странпутицу наш женски подмладак. А омладина? Она је одушевљено прихватила ритмичку гимнастику г-ђе Магазиновић: тај назив био је обланда у којој је требало прогутати смелу новину. Нарочито ученице, гимназисткиње, сматрале су за срећну ону другарицу која је код родитеља успела да се упише у школу за ритмичку гимнастику и да чак учествује на јавним часовима!

Овде нам се намеће питање: шта је управо побудило г-ђу Магазиновић да збуњује безазлени Београд и шта је навело да руши мир толиких породица?

То је био један, у Београду дотле невиђени, догађај. Американка Алан Мод, уметница правца делсартистичког, који је извор свих школа модерне ритмике и пластике, дошла је у Београд и приредила концерат уз музику Шопена, Мендељсона и Штрауса. Пред тим догађајем Београд је стајао зачуђен и запањен, а г-ђа Магазиновић усхићена у највећој мери. Дошло је лично познанство њено са уметницом Алан Мод, са којом се срела у атељеу покојне сликарке Надежде Петровић. После тога, г-ђа Магазиновић студира у Немачкој уметничку игру и отвара код нас прву школу за Ритмику и Пластику.

Позната је ствар да уметност сваке епохе носи или општечовечанске ознаке, заједничке свима културним народима, или обележје народно, расно племенско, чак и докално. Разуме се настаје и укрштање, борба између ова два правца, превага једног или другог у погледу технике, стила и мотива.

У историји наше књижевности и уметности видимо исте појаве. Док је средином деветнаестога века наше песнике инспирисала народна поезија, крајем деветнаестог а почетком двадесетог века преовлађује тежња да се иде са општом струјом западних народа. Тако је било и са музиком. А пред ослобођење и уједињење јавља се понова уметничка тежња да се црпи из народног блага. То видимо и данас код неких писаца и уметника. Покушава се у књижевности, у вајарству, сликарству, декоративној уметности, музици, па чак и архитектури да се национални дух изрази у националном стилу савременим уметничким средствима. На разним, странама јављају се покушаји да се наша култура постави на националну базу.

Једина грана уметности је игра на којој се до данас у том смислу није ништа покушало. Међутим, мотиви народне поезије и песме пружају материјал за савремену ритмичку и пластичку обрану.

Нас сада интересује у ком правцу се креће ритмика и пластика г-ђе Магазиновић. Да ли је њен рад само преношење општих места и пресађивање онога што је научила од својих учитеља Далкрозе, Бодеа, Лоеланда и Лабана? Или је то покушај самосталног стварања на националном тлу из грађе коју пружа наша традиција и наш народни живот?

У почетку, сасвим разумљиво, рад г-ђе Магазиновић показује оно опште човечанско обележје. Али 1920 године, сасвим спонтано, из чисте љубави према лепоти наших кола, која су после рата толико настрадала у новом друштвеном културном животу, г-ђа Магазиновић почиње да ритмички и пластички обрађује наше националне игре. Прво је обрадила Србијанку, па Ђурђевку, и онда су се ређала друга кола: Коконеште, Врањанка, Неда Гривне, Заплет, Тројанац, Шумадинка, Славјанка и јужно српска Пајдушка. Кад је Рудолф Лабан са својом трупом из Хамбурга гостовао у нашем позоришту 1924 године, присуствовао је једном часу у Школи за Ритмику и Пластику. Тада му се нарочито свидела наша кола у савременој уметничкој обради г-ђе Магазиновић. Рекао јој је: „Да сте мушкарац, ви би сте из тога материјала створили какав велики плес; али жена обично стане на пола пута“.

Две године после тога, и можда баш због тога, покушава г-ђа Магазиновић да изради пластичку пасторалу *Јелисавку*, по истоименој песми у духу народне поезије од г. Михаила Сретеновића. То је био први део једне замишљене трилогије *Косовски бој*. Али како замисао о извођењу Косовске битке није могла да се оствари без довољног броја ученика, то је из народне легенде узета само завршна сцена *Косовска девојка*, која као елегија и молитва чини прелаз од пластичне пасторале Јелисавке ка пластичној балади *Смрт мајке Југовића*.

„Јелисавка“ је састављена из народних кола, песама и елемената народне песме о вили.

„Косовска девојка“ састављена је из општих паганских молитвених покрета са широким народним православним крстом на завршетку.

„Мајка Југовића“, међутим комбинована је, пре свега, од покрета који се виђају на нашим старим фрескама, дакле у византијском стилу. Такав је чисто декоративни увод ове баладе који чине сцене: долазак дворана, деце и сваха. Друга врста покрета из којих је „Мајка Југовића“ састављена, јесу изражајни

* Конференција одржана у Манежу, на концерту Школе за Ритмику и Пластику г-ђе Мите Магазиновић.

мнима и родовима. Конзервативизам старих родитеља је овде толико велики, да због жеље за просвећивање, код младих, долази до најјачих породичних несугласица па и трагедија, што родитељи не дозвољавају девојкама посећивање јавних школа и Клубова. Родитељи пак сматрају, да је просвећивање њихових кћери знак скидања „чадре“, т. ј. вела, и постепено напуштање свега, што мухамеданска девојчица сме учинити по старим обичајима.

Рад започет по Женским Клубовима има веома велики културни значај. На жалост за сада се не располаже довољним материалним средствима, и вероватно је да ће тако дуго бити.

Нешто о исхрани одојчета.

У нашем модерном добу многе мајке мисле да је сасвим свеједно како ће мало дете, у првој години, бити схрањено: материним млеком, млеком краљим, или каквим хранљивим брашном.

Може ли вештачка исхрана да замени природну храну, мајчино млеко? О овом је питању доста и доста писано; на ипак и ми кроз Женски Покрет, хоћемо да упутимо неколико савета мајкама које или из недовољне обавештености, или иако обавештене, из других, често сеобичних разлога, у том погледу греше. — Бићемо искрени.

Жена, и пре него што постане мајком, мора да буде свесна нове дужности која је чека. А ова нова дужност, материнство, и за модерну жену мора да буде, као што је и за наше мајке била, срећа, радост, уживање. Модерна жена, као мајка, мора да докаже да није тачно тврђење да она није добра мајка и да, лака срца, срећу материнства жртвује уживању као што су биоскопи, дансинг, жур или политика. И модерна жена мора да буде свесна материнске одговорности.

Природа не зна за „модерну“ одојчад; она је увек она прастара природа. Не бежимо од стварности.

Матери је досуђено да храни дете не само својом крвљу док га носи, већ и после рођења, исто толико времена, својим млеком. Зашто је то тако?

Организам новорођеног детета није још сврешен; многи органи још нису потпуно развијени, у првом реду централни нервни систем, мозак. За сваког мора да буде јасно да ће на ово завршно развијање детета начин исхране бити од великог утицаја.

Познато је и признато, да одојчад најбоље напредују и телесно и умно кад су храњена женином млеком. Таква су деца и према разним болестима много отпорнија него деца вештачки исхрањена.

Женино је млеко по свом хемиском саставу једино погодно за детиња желудац, много погоднije него кравље млеко или разна хранљива брашна. Не улазећи у појединости, истаћићемо да детињи прибор за варење много лакше вари и много потпуније искоришћава женино млеко него друга млека или хранљива брашна.

Вештачка исхрана повлачи за собом разне поремећаје у детињем организму, разна обољења. За велику смртност код деце у првој години живота крива је вештачка исхрана, јер се она, сама по себи неприродна, још и рђаво спроводи.

Мајке своју децу шреба саме да доје. То је наш први савет.

Дојење деце, у првим данима после рођења а и доцније, треба да се спроводи брижљиво и уредно, с планом. То не значи да свако дете треба дојити по једном за увек и у напред утврђеном шаблону. Не. Али ипак за већину деце могу да се утврде извесна правила.

Нама је немогуће, у једном оваквом чланку, да о овим правилима опширно говоримо. — Ми саветујемо да свака мајка у самом почетку пита лекара за савет. То је боље и јефтиније, него радити необавештено. Много је теже и скупље одненаграти болесно одојче него здраво.

На жалост, има случајева где је природна исхрана одојчета немогућа, било зато што мати нема довољно хране, било зато што је мати болесна (туберкулозна и.пр.), те би дојење било опасно по дете.

У таквим и њима сличним случајевима треба потражити одмах лекара. То је наш други савет.

Једино је лекар позван да реши шта треба, у даном случају, предузети. Он ће, ако то буде неопходно потребно, саветовати да се за дете узме дојкиња. У сваком случају то је најбоље решење, а у неким и једино.

Ако дојкиња није неопходно потребна, приступиће се вештачкој исхрани. Лекар ће одредити употребу краљег млека или хранљивих брашна, начин употребе и т. д. даће, једном речју, сва потребна обавештења.

Лекарских наредаба за вештачку исхрану треба се до појединости тачно придржавати. То је наш трећи савет.

Немарност у спровођењу вештачке исхране често се љуто свети; узалуд је звати лекара, ако се његови савети не слушају. — Вештачка исхрана још теже успева код одојчади коме су органи за варење претходном рђавом исхраном већ поремећени.

Београд. **Д-р Нешковић-Вучетић.**

Једна монструозна одбрана у Сарајеву

У данашње доба аномалија пред обданшим Окружним Судом водила се једна интересантна расправа — интересантна ради своје ријетке одбране. — Мајка ванбрачне девојчице тражи повишење алиментације из 1909. год. која је износила 12 круна, касније повишена на 45 круна, што у данашњој вриједности исноси 11 динара и 25 пара.

Са том припомоћи мајка ћевојчице — сада удата госпођа једног бербера — хранила је и одгајала дијете 18 год. и у данашњем критичном материјалном стању затражила с правом од оца, да повиси своју припомоћ, јер своту од 11.25 Дин. изда поприлично сваки човјек на милостињу и без икакове обавезе.

На ову тужбу одговорио је бранитељ оптуженога оца, један овдашњи правник — и навео ове разлоге за непотребно повишење алиментације.

1) Дјевојчицу храни и одјева њезин очух, који је уједно и бербер, те јој може бесплатно уређивати „бубикопф“ а повишене алиментације требала би још једино за играње „чарлстона“.

2) Дјевојчица је одрасла и може радити — зашто није остала радница као мајка, ћед итд.

Ко се је питао за њезино *„луксузно“* школовање и зашто, да она буде учитељица код толике *хиперпродукције* „господица“.

Бранитељ се и опет страшно пребацио унатраг, у доба средњевековних класа, где је рођењем дина запечаћена судбина појединог човјека.

Заборавља, да живимо у вијеку у коме се бар настоје избрисати све препреке класа и свакоме грађанину дати право на слободан развој.

Мајка је имала право, да одлучи о судбини свога дјетета, а та повишена алиментација је само минимална накнада за све досад претрпљене жртве.

Бранитељ *даље види опасности у хиперпродукцији учитељица и поред 87% аналфабета* и заступа хиперпродукцију несавремених схватања и закона, који спречавају слободан развитак свакога појединца без обзира на услове његова рођења.

Он каже да отац по закону није обавезан за такав одгој.

Незнам, да ли се закони израђују према животном искуству — или се живот мора укалупити у ма какве законске формуле — или се опет закони могу свакипут на свој начин примјењивати.

Интересантно је тек то, да они који су у првом реду позвани, да бране правду — или изигравају законе — или их не схваћају, или су неспособни да своју одбрану прилагоде схватању једног човјечнијег и хуманијег доба, које ако већ није ту — треба га бар створити. Како било, тек из ове одбране види се да жене морају бити спремне на све евентуалности и да не смију ћутке прелазити ни преко једног случаја у коме се изиграва материнство а фаворизира неодговорност мушкарца, чак и на штету просвећивања.

О.

Женска Задруга Панчевачких Српкиња

На главној скупштини Женске Задруге Панчевачких Српкиња, чули смо следећи извештај управитељке женске занатске школе.

Закон о занатству још није проширен на целу нашу домовину, отуд је, да у свакој области видимо друге поступке.

Јасно је, да женска занатска школа служи подизању индустрије. Сјајан пример пружа нам Чехословачка, која не би имала данас своју разграната индустрију, да није имала на сваком углу по једну занатску школу. Тако исто и Белгија и Француска. Француси су најбоље схватили практичну и васпитну важност ових школа. Они су сваком округу путем школе, пружали ону наобразбу, која је била потребна за тај крај. У пределима, где се ради чипка, подигли су стручну школу, за уметничку израду чипака; где се народ бави бојадисањем вуне, отворили су стручну школу за хемично бојадисање.

А каква треба да буде наша школа? Многи вели, код нас у Банату је јако развијено занатство, шваља и везиља има врло много. Француски нам пример јасно говори, шта треба да радимо. Занатске школе треба преуредити тако, да пруже солидну спрему, да сваки *деспешаш* (као што су у већини случаја наше шваље), увиди, да се *само* путем занатске школе може доћи до солидног стручног знања.

Ово не само да не виде жене поменутог заната; не, то не види ни шира публика, а нажалост ни родитељи. Једна мати дошла је, да се информише о нашој школи. Кћи јој је свршила 4. раз. гимназије, те пита како би могла постати учитељица рада? Кад је чула, да виша занатска школа у Београду траје 3 год. да је месечно издржавање 1000 дин. нашла је, да за то треба много времена и много новаца. Кад сам јој објаснила. да из наше ниже занатске школе (3. р.) излази дете са сведоџбом и правом на зараду; из продужене занатске школе (V. раз.) спремна теоретски и практички за занат, ова се пренеразила. „Шта ви мислите, та то је срамота да моје школовано дете постане шнајдерка“.

Две три учитељице и неколико одборница се боре против тог египатског мрака.

Кад је у питању будућност наше деце привредни живот наше државе, треба сви да ступимо у акцију. Свако, који наручи нешто у нашој школи, запосли нашу децу, нека зна да је морално осигурао опстанак једном нејаком бићу у бури данашњег живота. Од нас одраслих треба дете да види, да рад није срамота, да је рад уживање и радост, једина садржина свакодневне борбе. Само заједничким радом можемо успешно повести борбу против заразне болести, да је рад срамота.

Ове године поправили смо многе недостатке, идемо у сусрет новим тешкоћама, јер што ће нам рад бити разграната, све ће бити и тежи. Заборавићемо на све тешкоће, ако видимо, да смо заједничким радом упутили нову генерацију златном стазом која се зове: *занаштство.*

В. М.

народни гестови бола и јада: бусање у груди, чупања косе, ломљење руку, ударање руком по колену, грчење лица и т.д. – есенција женског пластичног изражавања у нашој народној песми. Сцене: долазак Мајке Јутовића, сусрет снаха и мајчино самосавлађивање, долазак деце и њено поновно угушивање бола, саопштавање снахама доживљаја на Косову, бољна игра удовица, појава Дамјанове руке и мајчина смрт — чине суштину ове пластичне баладе.

У свему овоме главна је тежња бола да се мотиви народне игре, попевке и песме обраде у уметничку игру.

То се могло постићи, технички и стилски на неколико начина. Г-ђа Магазиновић имала је, у главном да бира између техничке класичног балета на прстима и пластике у смислу античке игре. И одлучила се за ово друго. Из којих разлога то ћемо сад видети.

Наша уметност нема континуитета у развоју. Резултат петвековног застоја јесте потпун недостатак стилова који су се код других народа јавили у то време, то су: барок, рококо и ампир. Како је техника класичног балета рођена у духу рококоа, и носи његово обележје у схватању тела, одела, односа тела и душе, предмети и мотиви наше народне песме нити се могу сасобразити томе уметничком стилу, нити би то било технички могуће. Јер наша игра је дијектан наставак античке игре с оријенталним примесама, расним темпераментом обојена. Неће изражајне могућности одређене су самом природом мотива. Ми можемо са задовољством гледати и бадете, творевине оних народа који су у развојном путу своје уметности стајали под утицајем рококоа. Али наша народна уметничка игра, инспирисана народном поезијом и народном музиком, створена из духа диаметрално супротна духу и стилу барока и рококоа, не може, не треба и не сме да узима изражај који јој суштински не одговара. „Наш народни балет не могу нама створити странци по нарудбини“, па ма то били и кореографски генији равни Фокину, и еминентне уметнице као што су Ана Павлова и Тамара Карсавина. Ми треба, као што су и други народи радили, да створимо своју уметничку игру из својих побуда и свога материјала, а техником и изразом којима се наши народни мотиви могу прилагодити и обрадити. Из тих разлога је г-ђа Магазиновић своју нову творевину Косовску трилогију обрадила изражајним гестовима народне пластике, паганске антике и византијским декоративним стилом.

Било би грех не поменути овом приликом и околности под којима је симпатични покушај г-ђе Магазиновић да се изведе наша прва пластична трилогија, уграђао света.

Отпор и негодовање публике не само да су престали него у последње време, по знатно увећаном броју ученица, осећа се много јаче интересоване публике за ову грану уметности. Увидело се најзад и код нас колико има оплемењене лепоте и стваралачке радости у одуховљеном и одненаваном покрету на основу великога природнога закона ритма.

Али појачаним интересовањем публике нису отклоњене све тешкоће с којима се г-ђа Магазиновић бори и које она неуморном истрајношћу савлађује. Треба знати, пре свега, да она нема локала за своју школу и да часове држи у своме маломе стану, у соби која није већа од четири метра у квадрату, и из које мора редовно да се избацује намештај кад ученице вежбају.“ Зато на главним пробама, кад се играчице спутавање на малом простору, нађу у већем локалу или на отвореној бини, мора много што шта изнова да се ради.

Осим тога, ни приказивачице нису подједнаке техничке спреме. То није сталан плаћени ансамбл, већ привремене ученице које се мењају и које играју из чисте љубави, према уметности. Зато поред најстаријих које показују већ солидну технику, смисао за пластику и лепо развијено осећање ритма и простора, ми на концертима ове школе видимо и оне сасвим нове ученице које су тек почеле да се сналазе у ритму и простору.

Међутим, такве установе на западу раде под куд и камо повољнијим приликама. Тамо су наручите школе и локали подигнути за уметничку игру, тамо је приватна иницијатива јака, тамо су и конзорције које материјално помажу такве школе, а на концерте излазе групе технички изједначене. Колико све то пружа могућности уметнику и уметничком педагогу за стваралачки рад није потребно наглашавати. Зато је Мери Вигман, највећа уметница данашње Немачке успела да у својој дрезденској школи да нешто ново у области уметничке игре, и да поред својих сјајних уметничких квалитета потпуно развије и своје режисерско-педагошке способности. И Београд је имао прилике прошле године да види у оном успелом филму „Снага и лепота тела“ Мери Вигман која је превазишла своја учитеља Рудолфа Лабана и ако је жена.

Да ли ће г-ђа Магазиновић, наш први педагог за ритмику и пластику, по речима Рудолфа Лабана стати на пола пута, или ће бити наша Мери Вигман, не зависи само од ње, него и од околности у којима се даље буде развијао њен рад. За сада је довољно ако приказивачице моле успеју да наговесте замисао њене творевине, коју би, несумњиво, кор професионалних играча далеко савршеније изразио.

Београд. **Љубица С. Јанковић.**

ПАЖЊА. Молимо све наше читатеље којима смо послали прва четири броја, а који нису бројеве вратили нити претплату послали ДА ВРАТЕ ПОСЛАТЕ БРОЈЕВЕ, АКО НЕЋЕ ДА БУДУ ПРЕТПЛАТНИЦИ, ИЛИ ДА ПОШАЉУ ПРЕТПЛАТУ БАР ЗА 3. МЕСЕЦА.

Ко не врати лист сматра се као претплатник.

Штампарија — Балканска ул. 21, Београд.